

Régi és új emberek között A HALÁLRAITÉLT VALÉRIA-TELEPEN

Jól emlékszünk még arra, hogy Horthy idején sűrűn szerepeltek a nyomortanyákról szóló beszámolók a polgári lapok késő őszi műsorán. A polgári újságírók borzongató színekkel ecsetelték a lakótelepek nyomorát és erkölcsi züllöttségét; sokszor jószándékú felháborodásukban is mindig vigyáztak arra, hogy meg ne piszkálják a nyomor okát, a kapitalista gazdasági rendet. A békés polgár pedig, ebédutáni pihenése közben, szívesen böngészte az ilyen szórakoztató olvasmányt, mely szívét elérzékenyítette, zsebet nem bántotta. Karácsonykor aztán a nőegyletek kiküldték a Valéria-telepre néhány csomagot, táncosalapoktól másoros teadélutánjáik eredményét.

Nem kell nagyon bizonygatnunk, hogy bennünket nem ez a fajta »jótékony«-célú ki-

váncsiság vitt a Valériára. A látogatás időszerezését sem a romantikus októberi köd adta, hanem Apró Antalnak, a Szaktanács főtitkárának a szakszervezetek kongresszusán elhangzott bejelentése: »Fokról-fokra el kell tüntetni a nagyvárosokból az olyan szégyenteljes nyomortelepeket, mint például a Mária Valéria-telep Budapesten.«

A Valéria-telep likvidálásához most látunk hozzá az illetékes hatóságok. S fokról-fokra, ahogyan erősödő gazdasági teherbírást enged, el is tüntetjük majd ezt a kínos örökséget, amelyet az úri Magyarország testált ránk.

Ami pedig volt, s a változott viszonyok között is maradt még a Valérián, — azon nekünk nincs mit takaroznunk. A szegény: nem a mi szegyenünk.

500 deszkabódében 2500 ember

Mingyárt túl az Ecséri-úti templomom kezdődik a Mária Valéria szükség-lakótelep. Ötszáz deszkabódében mintegy 2500 ember lakik. A telep lakossága két főcsoportra oszlik: az egyik dolgozik, a másik nem. Az üzemi munkások — a telep létszámának 30 százaléka — oly élesen különülnek el a többiekől, hogy még sötétben se lehet őket összetéveszteni. A munkások utáznak itt lakni s alig várják, hogy elköltözhessenek. A többiek jól érzik magukat a Valérián és a lakáscserének még a gondolatától is irtóznak. Olyannyira, hogy tavaly például, amikor a lakótelep egyrésze leégett, némelyek istállóba bujtak az átköltözés elöl és kijelentették: inkább a pusztá éj alatt maradnak, sem hogy elhagyják a Valériát. A két réteg soha nem érintkezik egymással. A világnézet különbözőségétől eltérve, azért sem, mert a munkások nappal dolgoznak és éjjel alszanak, a többiek pedig nappal alszanak és éjjel sa-
varognak.

Az ittlakó munkásokkal tehát csak este lehet beszélni, Weizenberg Mátyás épületlakatost is este hét óra tájban találjuk meg, átbotorkálva a sáron és szeméten.

Tisztaság a szemét közepén

Weizenbergék lakásába belépve, el se hisszük, hogy a Valéria telepen vagyunk. Fényesre dörgölt tűzhely; a hófehérre sürejt asztalon dísznómájpörkölt, krumpli, uborka. Öt pokróccal letakart tiszta ágy, a falon főzőpala és kis könyvespala. Faladában tartja kevés fehérneműjét a család, egyetlen ruhájuk, amely rajtuk van, kifogástalanul rendes. Ez a kép az, amelyet a polgári regényírás romantikusai elégedetten és dícsérően »tisztas szegénységnek« neveznek.

Weizenberg Mátyás, géplakatos, vészes vérszegénységben szenvedő, izmos és sápadt férfi, viszont egyáltalán nem dícséri a maga sorsát. Igaz, nem is szíja. Annál jobban szíja a háziurat, aki 13 évvel ezelőtt a Fűrészes uca 8. számú házból kitebte az ucára:

— Öt hétig laktunk az udvar közepén a gyerekekkel. A szakmában sehol nem volt munka. Egy szép napon pedig jött a hatóság és azt mondta, hogy az udvaron sem maradhatunk. Akkor kerültünk a Valériára és azóta sem tudunk innen kikeveredni. A két kisebb gyerek már itt született.

Kerekarcú, csinos leány a legidősebb. Tizenhatéves és szépen hegedül, zenetanár szeretne lenni. Az asszony is dolgozik, a két kisebb gyereket félig ellátja a napközi. És Weizenberg Mátyásnak, aki évekig aszpirint kapott vészes vérszegénység ellen, most máj- s vitamininjekciókat ad az OTL.

— Hiszen nem vagyunk mi

türelmetlen emberek — mondja Weizenberg Mátyás. — Tudjuk, hogy a telepet nem Gerő Ernő tervezte. De tudom, hogy — nem is sokára — nekem is kijár egy rendes lakás, szoba-konyhas leg-
alább.

Házi apostolok rohama

Délelőtti világításban megingt egészen más a Valéria-telep. A lakosság szinte kicsereleődik, az este félelmetes barakok most torzul állnak a napfényben. Az egyik bódé előtt, a csenevész bokorra terítve félig kimosott pelenkák száradnak.

A porban nagy fiúk kuporognak egy futballabda és egy pakli zsíros magyar kártya köré csoportosulva. A szemközti palánknak dőlve két tizenévesforma lány elgarettázik, ócska bársonyszoknyában, színesvirágos selyemblúzban. A fiatalok a meghülés, a bokaficam és a

a Valéria-telep lakóinak? Ezt a házi apostolok nem kérdezik.

Zugpálinka

A másik maszlag, a pálinka, az is akad bőven a Valérián. Essinger István félszemű csavargó méri egy leírhatatlan helyiségben.

— Nálam nincs pálinka — motyogja a félszemű öreg. — Elvették az italengedélyemet már régen. Csak rám fogják, hogy zugban mérek.

Hosszú és zavaros élettörténetét is elmondja. Nem tudjuk követni. Nem ítéltük meg, hogy Essinger István, akit minden két hónapban internál a rendőrség, s aki kiszabadulása után három nappal megint zugban méri a pálinkát, — mennyiben hibás saját sorsa alakulásában. Mi csak azt a fiatal lányt láttuk, aki a zugkorcsma pircsén holtrészegen feküdt a rongyok és legyek között.

Ami megváltozott

Minden dícséretet megérdemelnek a IX. kerület szociális gondozónői, Kuti Károlyné és Löbl Sándorné, akik szívósan igyekeznek kimenteni a menthetőt a Valéria-telep emberanyagából. És minden dícséret kevés a hét óvónőnek, aki a Vöröskereszt napközi otthonában dolgozik.

Háromtól hatéves gyerekek töltik napjuk nagy részét a világos falak, parányi bútorok között. Amikor a gyerekek bejönnek, az óvónők megmosdatják és átöltöztetik őket. A Vöröskereszt ruháját nem lehet hazaadni, mert régebben, amikor a ruhát hazaadták, akadt olyan szülő, aki egy nap alatt elitta.

— Jó itt lenni? — kérdezzük egy szőke, nagyszemű öt-
évestől.

— Itt nagyon jó, — feleli mély meggyőződéssel. — Cukros téstát kaptunk ebédre.

— Ki az apád?

— Nekem nincs apám.

Ez nem ritkaság itt. Bányai Erzsé, az otthon vezetője meséli, hogy egy család négy gyermekének sokszor négyféle neve van. A napköziben vadonatúj játékokkal örvendeztetik, dalocskára tanítják, ebéd után pici nyugágyakon pihentetik a gyerekeket. Azután hazamennek a mocsokba.

Mégis, a napközi hatása csökkent az otthonit, lassan, fokozatosan váltódik a régi élet az újba.

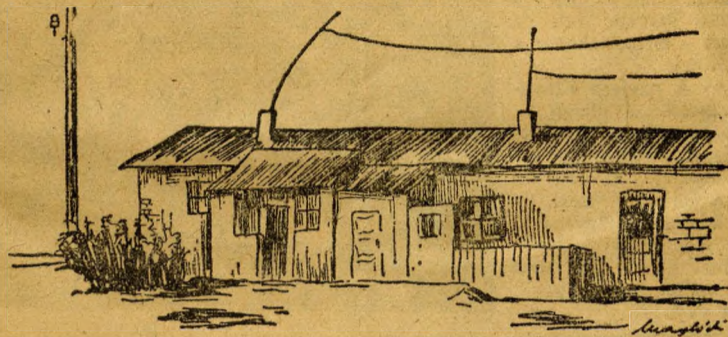
Ötvenkét pártmunkás

Kétszázötven tagja és ötvenkét pártmunkása van a helyi MDP szervezetnek. A pártmunkások: üzemi dolgozók és hadirokkantak. Van közöttük egy alezredes is, Merber Mátyás. Mint százados vett részt a 18-as formadalmában, 1919-ben segített le-

verní az ellenforradalmat a Ludovikán. Horthyék bebörtönözték, s mikor a börtönből kiszabadult, családját a szükségtelepen találta meg.

— A felszabadulás után al-

itt is lassan, de napról-napra váltja a régit. És ha egy családnak sikerül elköltöznie — az elmúlt évben például 80 család ment új lakásba — lerombolják utána a barakot.

ezredessé léptettek elő — meséli. — A lakásigénylésemet még nem intézték el. Most már nem is sürgetem. Ha a munkások tudnak itt lakni, most már én is itt dolgozom, amíg lebontják a telepet.

Mert erről van szó: amíg lebontják a telepet, megőrizni az emberi tisztességet. A párttagok nagyrésze tudja ezt. Hétfőn szeminárium van, kedden pártnap, szerdán pártmunkásértekezlet, azután kultúrest, sajtóvita. Az új élet

Utánpótlás nincs a Valérián.

— Nem is lehetne ezt a telepet egyik napról a másikra eltüntetni — mondja Gál Lajos MDP-titkár. — De minden nap kell tenni valamit a megszüntetésére. A rendes családokat fokozatosan elköltöztetni. A züllött családokból sorra kiemelni a gyermekeket és munkára vinni a felnőtteket. Aztán a végén négy széléről felgyújtani a telepet.

Igy is lesz.

Szegő Zsuzsanna

szembántalom érveit sorakoztatják fel az iskolabájarás ellen. — Pénzkereseti források: koldulás, piaci lopás, virágárusítás és prostitúció.

Szőkekontyos lány megy el mellettünk, rózsaszín cédulákat osztogat. A cédulákon nyomtatott betűkkel ez áll: »Vágyakozik Isten kinyilatkoztatásaiba bepillantani napjaink csodálatos eseményeit illetőleg? Jöjjön el és hallgassa meg vallástudományi előadássorozatunkat a Szentírás csodálatos kijelentése alapján. Budapest, Mester uca 38. I. 3. sz.«

A Valérián hemzsegnek a házi apostolok, a környék jobb lakásaiból járnak ide agitálni. Megfogják a baraklakókat és azt kérdeik tőlük: Mit adott nektek a demokrácia? Hogy Mindszenty mit ad